

DOI 10.32782/2786-8559/2024-4-33

УДК 33.338.4

Шишка Ігор Васильович

кандидат медичних наук, доцент,

Класичний приватний університет, м. Запоріжжя

ORCID: <https://orcid.org/0009-0003-4365-8638>**ПРОГРАМНИЙ ПІДХІД ДО ВДОСКОНАЛЕННЯ
МЕХАНІЗМІВ ФІНАНСУВАННЯ МЕДИЦИНИ В УКРАЇНІ**

У статті обґрунтовано механізм фінансування сфери охорони здоров'я на основі програмного підходу. Проаналізовано текст двох законопроектів щодо запровадження страхової медицини з метою оцінки сформованих у національній економіці умов для запровадження бюджетно-страхової моделі обов'язкового медичного страхування. Визначено, що у затвердженій МОЗ «Дорожній карті впровадження медичного страхування» виокремлено цілі щодо розвитку лише додаткового (добровільного) медичного страхування, досягнення яких потребує створення відповідних макроекономічних і правових умов, а саме: внесення змін до Конституції України та створення відповідної законодавчої бази, забезпечення розвитку страхового ринку і підвищення рівня обізнаності населення про наявні на ньому страхові пропозиції, підвищення рівня доходів населення України. Складено програму запровадження бюджетно-ринкової моделі медичного страхування в Україні, що дозволило визначити тривалість реалізації деяких її етапів. Розглянуто перспективні механізми збільшення обсягів фінансування сфери охорони здоров'я у короткостроковій перспективі.

Ключові слова: програмний підхід, модель медичного страхування, система добровільного страхування, фінансування сфери охорони здоров'я, зростання ВВП.

Ihor Shyshka

Classic Private University, Zaporizhzhia

**PROGRAM APPROACH TO THE IMPROVEMENT
OF MECHANISMS OF MEDICAL FINANCING IN UKRAINE**

The article makes an analysis the text of two draft laws on the introduction of insurance medicine in order to assess the conditions created in the national economy for the introduction of the budget-insurance model of mandatory medical insurance. It determines that the "Roadmap for the Implementation of Health Insurance" approved by the Ministry of Health identified goals for the development of only additional (voluntary) health insurance, the achievement of which requires the creation of appropriate macroeconomic and legal conditions, namely: amendments to the Constitution of Ukraine and the creation of an appropriate legislative framework, ensuring development of the insurance market and increasing the level of awareness of the population about the insurance offers available on it, increasing the level of income of the population of Ukraine. A program for the introduction of the budget-market model of health insurance in Ukraine is drawn up, which made it possible to determine the duration of the implementation of some of its stages. Prospective mechanisms for increasing the funding of the health care sector in the short term are considered. The author determines that there are currently no established conditions for the introduction of the budget-insurance model of mandatory health insurance in the national economy. On the basis of the programmatic approach, it is substantiated that the deadlines for the introduction of the health insurance model based on budget funding and voluntary health insurance cannot be predicted at the moment, since the main basis for the effective functioning of the specified model is ensuring GDP growth, which, in turn, is quite difficult to predict in conditions of the post-war reconstruction of the national economy in view of the presence of numerous factors of influence and risk. Therefore, in the short-term perspective, the most achievable mechanisms for improving the financing of the health care sector may be: increasing the taxation rates of products and goods that harm health and directing the received funds to the needs of medicine; attraction of international aid; optimizing costs of medical facilities and increasing the efficiency of financial management; optimization of the number and quality of medical facilities as a result of the creation of hospital districts; privatization of institutions that are not part of hospital networks; large-scale implementation of public-private partnership projects in the field of health care.

Keywords: program approach, health insurance model, voluntary insurance system, health care financing, GDP growth.

Вступ. Фінансування сфери охорони здоров'я є одним з наріжних питань її функціонування і забезпечення належної якості медичних послуг. Ефективність реалізації будь-яких найпрогресивніших реформ залежить від фінансового і матеріального їх забезпечення. Україна отримала у спадок від Радянського Союзу вкрай неефективну систему медичного обслуговування, яка потребувала значних обсягів фінансування, забезпечення надходження яких в умовах трансформації економіки було неможливим. Зменшення обсягів фінансування сфери охорони здоров'я за період незалежності України призвело до суттєвого погіршення її матеріально-технічної бази, відтоку медичних працівників із-за незадовільного рівня оплати праці, збільшення частки платежів населення «з кишені», збільшення масштабів корупції та тіньових доходів у галузі. Усе це обумовлює необхідність пошуку оптимальних механізмів і достатніх джерел фінансування сфери охорони здоров'я. Перші кроки у цьому напрямку, що стосуються саме механізмів фінансування, уже зроблено (створення НСЗУ як головного замовника, оплата наданих послуг або пролікованого випадку), але дискусійним питанням залишається визначення основного і додаткових джерел фінансування.

Матеріали та методи. Пошук оптимальної моделі медичного страхування, яка визначає джерела і розпорядників фінансових коштів, що спрямовуються на відшкодування витрат медичних закладів під час надання медичної допомоги, а також на їх довгостроковий розвиток, є предметом досліджень багатьох українських дослідників у галузях економіки, публічного управління, права і медицини, серед яких: Л. Криничко, О. Мотайло [1] (визначення та характеристика нових підходів до фінансування системи охорони здоров'я в Україні); Д. Гавриченко, О. Козирева, Т. Попова, Л. Сергієнко [2] (визначення ефективних напрямів механізму фінансування сфери охорони здоров'я в Україні в умовах трансформації системи та її реформування); Л. Баранник, Т. Сальникова [3] (вивчення тенденцій розвитку медичного страхування як додаткового джерела фінансування охорони здоров'я в Україні); О. Россильна, А. Головачова [4] (дослідження стану та перспективи розвитку медичного страхування в Україні, а також можливість інтеграції до нього засад персоналізованої медицини); О. Журавка, І. Босак, Т. Кубах, Є. Мордань [5] (аналіз ринку медичного страхування України та розрахунок прогностичних значень основних показників розвитку ринку медичного страхування); О. Сова [6] (дослідження сучасного стану медичного страхування в Україні, проблем та перспектив запровадження обов'язкового медичного страхування); І. Федорович [7] (розгляд функцій та принципів формування механізму

фінансування системи медичного страхування в сучасних умовах); О. Борисюк [8] (оцінка зарубіжного досвіду розвитку медичного страхування та можливостей його адаптації до вітчизняних умов) та інші. Попри таку значну увагу, що приділяється зазначеному питанню, думки дослідників суттєво різняться. Затверджена МОЗ «Дорожня карта впровадження медичного страхування» [9] також викликає певні питання.

Метою статті є обґрунтування на основі програмного підходу доцільності реалізації заходів з удосконалення механізмів фінансування сфери охорони здоров'я і України.

Результати. В Україні обрано змішану систему страхування, яка складається з бюджетного фінансування сфери охорони здоров'я і добровільного медичного страхування (додаткового страхування), про що свідчить затвердження Міністерством охорони здоров'я 25 серпня 2023 року «Дорожньої карти впровадження медичного страхування» [9]. У документі зазначається, що непорушним залишається принцип надання рівних державних гарантій усім без виключення пацієнтами щодо реалізації права на охорону здоров'я, але, зважаючи на недостатність фінансових ресурсів із-за широкомасштабної збройної агресії російської федерації проти України, актуальним визначено збільшення ролі додаткового медичного страхування. Для цього передбачається:

- визначення медичних послуг, які не покриваються програмою медичних гарантій, а також випадків, за яких медичні послуги можуть надаватись за кошти фізичних та юридичних осіб;
- розвиток фармацевтичного страхування з захисту пацієнтів від високих витрат на лікарські засоби, особливо у випадках дороговартісного або довготривалого лікування поза межами державних гарантій;
- покращення співробітництва між системою державних фінансових гарантій і приватними страховиками;
- спрощення механізмів запровадження додаткового медичного страхування;
- підвищення рівня поінформованості населення, що призведе до зростання попиту на додаткове страхування і, відповідно, зменшить його вартість.

Таким чином, у зазначеному документі виокремлено цілі щодо розвитку лише додаткового медичного страхування, досягнення яких потребує створення відповідних макроекономічних і правових умов. Перша і друга цілі, зазначені у «Дорожній карті», суперечать статті 49 Конституції України [10], яка гарантує безоплатне отримання громадянами медичних послуг у державних і комунальних медичних закладах. Отже запровадження бюджетно-ринкової моделі медичного страхування потребуватиме внесення змін

до Конституції, якому повинно передувати визначення переліку безоплатних і платних медичних послуг.

На даний час, відповідно роз'ясненням НЗСУ [11], платними послугами є:

- обстеження за власним бажанням пацієнта без відповідного направлення лікаря;
- медична послуга від приватної лікарні, яка не зазначена у договорі з НЗСУ;
- отримання пацієнтом поліпшеного сервісу (окрема палата, покращене харчування тощо);
- послуга, яка визначена Постановою Кабінету Міністрів України № 1138 [12] платною (лікувальний масаж, косметологічні послуги, медичні огляди для отримання візи або влаштування на роботу, корекція зору, зубне, слухове та очне протезування тощо).

Зрозумілим є те, що навіть масове укладання договорів з додаткового медичного страхування для отримання перелічених послуг не спроможне забезпечити формування суттєвих обсягів фінансування сфери охорони здоров'я. Керівництво МОЗ вважає запровадження співоплати (за рахунок власних коштів пацієнтів або страхових коштів) запорукою надання якісних медичних послуг. Хоча численні публікації науковців, зокрема представників ВООЗ, доводять протилежне, а саме: співплата – це поліпшення якості медичної допомоги для заможних пацієнтів, можливість суттєвого збільшення доходів приватних лікарень, ризику зростання кількості випадків недоброчесності лікарів (проведення непотрібних аналізів, процедур тощо).

Проте, наразі мова не йде про перегляд Програми медичних гарантій щодо визначення деяких зазначених в ній послуг платними, але нестача бюджетних коштів для фінансування медицини може це становище змінити. Таким чином, за умови переведення послуг вторинної та третинної (або лише третинної) медичної допомоги до розряду платних необхідно буде внести зміни до Конституції України стосовно права населення на безплатну медичну допомогу лише на первинному (або на первинному і вторинному) рівні. З урахуванням необхідності отримання консультацій фахівців та особливостей законотворчої процедури ці етапи можуть тривати протягом одного року.

Одночасно з виконанням завдань з визначення переліку платних медичних послуг і розроблення відповідної законодавчої бази необхідно забезпечити розвиток страхового ринку і підвищення рівня обізнаності населення про наявні на ньому страхові пропозиції. Протягом 2021–2023 років було прийнято низку законодавчих і підзаконних актів, які спрямовані на наближення страхового ринку України до стандартів ЄС [13; 14; 15; 16; 17; 18].

Нові вимоги Закону України «Про страхування» набрали чинності з 01 січня 2024 року, при цьому перехідний період для приведення страховиками своєї діяльності у відповідність до нових вимог триватиме до 30 червня 2024 року, оскільки з 101 страхової компанії, які були зареєстровані в Україні на 1 грудня 2023 року, понад 40% не відповідають новими вимогами НБУ щодо капіталу і платоспроможності. Також, на думку першої заступниці голови НБУ, для всіх учасників страхового ринку актуальною є проблема забезпечення безперебійної роботи сервісів, у зв'язку з чим НБУ протягом 2024 року планує розробити методологію і здійснювати оцінку ризику третіх сторін [19].

Вимоги про віднесення страховиків до категорії значимих наберуть чинності з 01 січня 2027 року. Основними критеріями віднесення страховиків до категорії значимих є обсяги та напрями діяльності страховика. Так, для страховиків, що здійснюють діяльність з прямого страхування та/або вхідного перестрахування за класами страхування життя, середній обсяг технічних резервів за три роки, що передують даті оцінювання, повинен дорівнювати не менше 2 млрд грн; для страховиків, що здійснюють діяльність з прямого страхування за класами страхування іншого страхування – не менше 1 млрд грн; для страховиків, що здійснюють діяльність із вхідного перестрахування – не менше 200 млн грн [20].

Зрозумілим є той факт, що, навіть попри реалізацію усіх позитивних законодавчих нововведень, ринок страхових послуг не отримає очікуваного зростання без суттєвих зусиль щодо просування страхових послуг на ринок. Як свідчить досвід Агенції інтернет-маркетингу «Elit-Web» [21], специфіка просування страхових послуг полягає, з одного боку, у необхідності доведення їх актуальності, важливості і необхідності, а з іншого боку – у значній пасивності цільової аудиторії. Причинами пасивності є: відсутність у людей бажання платити за майбутню ймовірну вигоду, недовіра до страхових компаній, незрозумілі терміни та інструменти роботи страхових компаній.

Логічним є припущення, що інформаційна кампанія з популяризації страхових послуг на рівні держави стане складовою комунікаційної політики Національного банку України, який опікується питаннями фінансової грамотності, обізнаності та забезпечення довіри в суспільстві до фінансової системи, одним з секторів якої є страховий ринок. Протягом 2020–2021 років НБУ реалізував 3 масштабні інформаційні кампанії: Global Money Week (Всесвітній тиждень грошей), «Шахрай Гудбай» та «Знай свої права». Інформаційна кампанія «Знай свої права» [22] мала за мету покращення обізнаності громадян щодо прав та обов'язків під час користування фінансовими

послугами і тривала з березня до травня 2021 року. До проекту було залучено понад 50 партнерів, підготовлено 12 тематичних коротких відео тривалістю до 1 хвилини, а також 8 тематичних постерів. Отже, певний практичний досвід проведення інформаційних кампаній у НБУ є.

Тривалість усіх етапів інформаційної кампанії складає приблизно один рік. Таким чином, тривалість реалізації завдань запровадження бюджетно-ринкової моделі медичного страхування щодо визначення переліку медичних послуг відповідно джерелам фінансування, створення необхідної законодавчої бази, розвитку страхового ринку, проведення інформаційної кампанії для підвищення обізнаності населення щодо умов страхових пропозицій, за умов їх одночасного виконання, становитиме приблизно чотири роки (табл. 1).

Але основною умовою успішності запровадження бюджетно-ринкової моделі медичного

страхування, на нашу думку, є підвищення рівня доходів населення України. Наразі вартість страхового полісу є недоступною для більшості громадян. Практика запровадження добровільного медичного страхування у розвинутих країнах свідчить, що цільовою аудиторією для нього є середній клас. В Україні середній клас становить близько 10% від загальної чисельності населення, а 65% – отримує доходи, які є нижчими за середній рівень. Суттєве зниження вартості страхових послуг є нереалістичним в короткостроковому періоді, оскільки може призвести до збитковості господарської діяльності страхових компаній.

Починаючи з середини 2022 року українські і іноземні науковці пропонують різні моделі післявоєнної відбудови національної економіки. Очікувані обсяги міжнародної допомоги на відновлення зруйнованих галузей забезпечують певний рівень оптимізму, але кількість проблем, що потребують вирішення є значною.

Таблиця 1 – Програма запровадження бюджетно-ринкової моделі медичного страхування в Україні

Завдання	Терміни виконання	Заходи з виконання завдання	
1. Визначення переліку медичних послуг відповідно джерелам фінансування	6 місяців	Визначення переліку платних послуг без внесення змін до ПМГ	Визначення переліку платних послуг з внесенням змін до ПМГ
2. Створення відповідної законодавчої бази	6-12 місяців	Прийняття (внесення змін) нормативно-правових актів щодо затвердження переліку платних послуг	Внесення змін до Конституції України; прийняття (внесення змін) нормативно-правових актів щодо затвердження переліку платних послуг
3. Розвиток страхового ринку	до 30.06.2024 з 01.01.2027 Протягом 2024 року	Приведення страховиками своєї діяльності у відповідність до нових умов функціонування Віднесення страховиків до категорії значимих Розроблення методології і оцінка ризику третіх сторін у зв'язку з ненадійним функціонуванням сервісів страхових компаній	
4. Проведення інформаційних кампаній для підвищення обізнаності населення щодо умов страхових пропозицій	3 місяця	Підготовчий етап: формулювання цілі кампанії, вивчення умов її реалізації, оцінка наявних та необхідних ресурсів, складання бюджету кампанії, обрання цільових груп, проведення маркетингових досліджень цільових груп.	
	6 місяців 3 місяця	Розроблення стратегії і тактики: визначення цілей і завдань кампанії, аналіз оточення і розробка тактики співпраці з партнерами, визначення очікуваних результатів, обрання комунікаційних каналів і розроблення інформаційних повідомлень, розроблення плану заходів. Проведення кампанії: виробництво інформаційних матеріалів та їх поширення	
5. Збільшення розмірів ВВП України	Не визначений	Залучення міжнародних інвестицій у перспективні галузі національної економіки Реструктуризація економіки у напрямку високо технологічного виробництва Державне стимулювання підприємницької діяльності шляхом застосування інструментів прямого і непрямого впливу Розвиток переробної промисловості Цифровізація економіки, запровадження IT-інновацій	

Джерело: складено автором

Відповідно оновленому звіту Світового банку «Швидка оцінка шкоди та потреб в Україні» (Ukraine Rapid Damage and Needs Assessment – RDNA2) [23], пряма шкода за підсумками тільки першого року війни становить 135 мільярдів доларів, а завдані збитки – близько 290 мільярдів доларів. На даний час, за оцінками Світового банку, обсяг коштів, необхідних для відновлення становить 411 мільярдів доларів. Найбільше коштів на відновлення потребують транспортна сфера (понад 22% загальної потреби відновлення), житлова сфера (майже 17%) та енергетика (понад 11%), без урахування тимчасово окупованих територій (рис. 1). На думку прем'єра Дениса Шмигала, Україна оцінює витрати на відбудову в 750 мільярдів доларів, а Голова Європейського інвестиційного банку В. Гоєр вважає, що для відбудови знадобиться понад трильйон доларів.

Україна має певний потенціал для значного зростання ВВП. Фахівці серед пріоритетних галузей розвитку зазначають сільське господарство, металургійну промисловість та металообробку, розвиток стартапів та IT. Інвестори США, Великобританії, Німеччини, Польщі та інших розвинутих країн вважають пріоритетними для інвестування новітні технології, сектор фінансів, енергетичну галузь, агропромисловість, логістичні проекти, оборонний комплекс, видобуток корисних копалин [24]. Відповідно заяві Прем'єр-міністра Дениса Шмигала під час представлення векторів економічного розвитку до 2030 року, в Україні розробляється третина розвіданих родовищ корисних копалин [25], при цьому понад 20 зі 100 виявлених сировинних ресурсів вважаються критично важливими у ЄС і США. Проте, слухними є зауваження аналітиків і практиків [26; 27] щодо необхідності реструктуризації національної

економіки з переорієнтацією на розвиток високо технологічного виробництва та експорт продукції з високою часткою доданої вартості.

Оцінки тривалості періоду відбудови суттєво різняться. Так, радник президента України з економічних питань О. Устенко вважає, що економіка України може відновитися до рівня 2021 року протягом двох років (але це не можна вважати розвитком), міністерка економіки Ю. Свириденко вважає, що добробут українців почне покращуватись через 5–7 років після завершення війни. Більш песимістичними є оцінки фахівців міжнародних фінансових організацій та дослідних центрів. Як показує досвід країн, які відновлювали власну економіку після війни, ці процеси тривали від 15 до 40 років. Звісно, що на даному етапі є більш ефективні технології, але також необхідно врахувати певні ризики, як-то: скорочення обсягів міжнародної допомоги після завершення війни, суттєва нестача робочих рук, несприятливий інвестиційний клімат (судова система, корупція, відсутність відповідних страхових пропозицій) тощо.

Таким чином, головним завданням запровадження бюджетної моделі медичного страхування з суттєвою часткою добровільного страхування, на наше переконання, є забезпечення зростання розмірів ВВП України, що призведе до відповідного зростання надходжень до державного і місцевих бюджетів, а також до підвищення добробуту і платоспроможності населення. Визначити орієнтовні часові межі виконання цього завдання наразі не можливо з огляду на наявність чисельних чинників впливу і ризику, тому можна вважати ініціативу запровадження зазначеної моделі медичного страхування довгостроковим планом з удосконалення процесів фінансування сфери охорони здоров'я з невизначеним терміном дії.

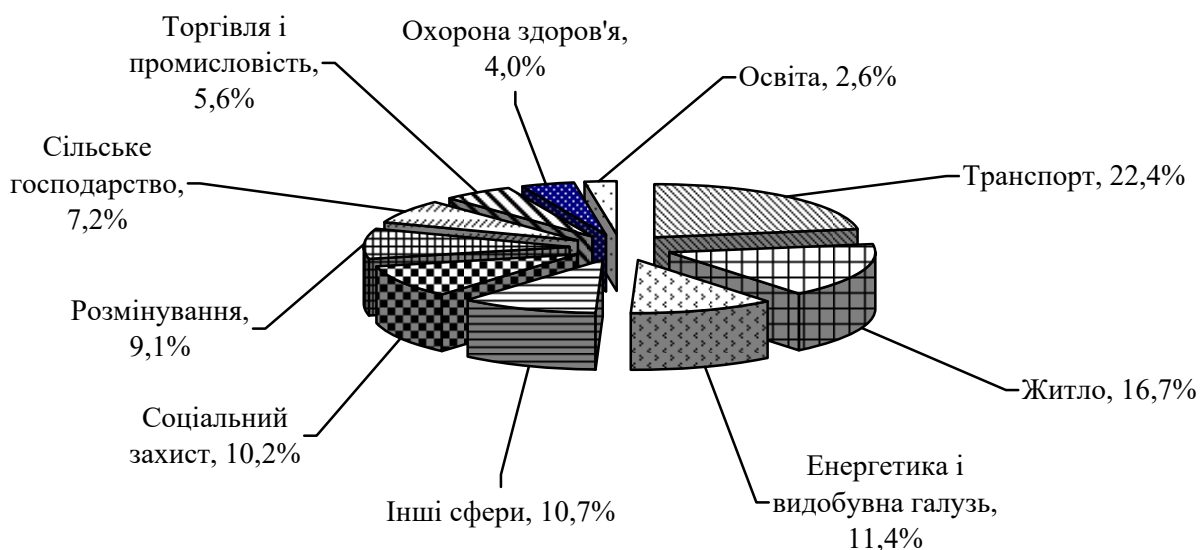

Рисунок 1 – Потреба у відновленні національної економіки України [23]

Одним з напрямів більш раціонального використання обмежених фінансових ресурсів є створення госпітальних округів, яке було розпочато у 2023 році. Фінансування відновлення і модернізації (закупівлі обладнання, інфраструктурного забезпечення тощо) мережевих медичних закладів після створення госпітальних округів повинно відбуватися з огляду на наявний потенціал лікарні, що надасть можливість уникнути фінансування активів, які не використовуються або є не затребуваними. Також додаткові надходження до бюджету можуть бути від приватизації приміщень медичних закладів, які не будуть включені до складу спроможної мережі. З метою підвищення ефективності фінансового менеджменту доречним може бути встановлення відповідальності керівників закладів охорони здоров'я за неефективне використання бюджетних коштів.

Численні дослідження українських науковців щодо запровадження державно-приватного партнерства (ДПП) у сфері охорони здоров'я доводять, що такі проекти можна розглядати як альтернативне джерело фінансування сфери охорони здоров'я. При цьому не відбувається відчуження комунальної власності, новостворені об'єкти передаються у комунальну власність, підвищується якість і доступність медичних послуг. Однак, наразі ще існують вагомі перепони правового, організаційного і фінансового характеру на

шляху більш широкого запровадження проектів ДПП в галузі надання медичних послуг.

Висновки. Визначено, що сформовані умови для запровадження бюджетно-страхової моделі обов'язкового медичного страхування у національній економіці наразі відсутні. На основі програмного підходу обґрунтовано, що кінцеві терміни запровадження моделі медичного страхування на основі бюджетного фінансування і добровільного медичного страхування на даний час передбачити не можливо, оскільки основним підґрунтям ефективного функціонування зазначеної моделі є забезпечення зростання ВВП, яке, у свою чергу, доволі складно прогнозувати в умовах післявоєнної відбудови національної економіки з огляду на наявність чисельних чинників впливу і ризику. Тому у короткостроковій перспективі найбільш досяжними механізмами удосконалення фінансування сфери охорони здоров'я можуть бути: збільшення ставок оподаткування продуктів і товарів, що шкодять здоров'ю і спрямування отриманих коштів на потреби медицини; залучення міжнародної допомоги; оптимізація витрат медичних закладів і підвищення ефективності управління фінансами; оптимізація кількості і якості медичних закладів у результаті створення госпітальних округів; приватизація закладів, що не ввійшли до складу лікарняних мереж; масштабне запровадження проектів державно-приватного партнерства у сфері охорони здоров'я.

Література:

1. Криничко Л., Мотайло О. Нові підходи до фінансування системи охорони здоров'я. *Аспекти публічного управління*. 2021. Том 9. № 2. С. 86–100. DOI: <https://doi.org/10.15421/152122> (дата звернення 04.02.2024).
2. Гавриченко Д. Г., Козирева О. В., Попова Т. О., Сергієнко Л. В. Механізм фінансування охорони здоров'я України в умовах трансформацій. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії і практики*. 2022. № 1 (42). С. 125–133. URL: <https://fkd.net.ua/index.php/fkd/article/view/3674/3467> (дата звернення 04.02.2024).
3. Баранник Л. Б., Сальникова Т.В. Медичне страхування у реформуванні системи охорони здоров'я України. *Економіка та суспільство. Фінанси, банківська справа та страхування*. 2022. Випуск 46. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-46-47>. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2072/2000> (дата звернення 04.02.2024).
4. Россильна О. В., Головачова А. С. Особливості медичного страхування в умовах розвитку персоналізованої медицини. *Київський часопис права*. 2023. № 1. С. 79–85. DOI: <https://doi.org/10.32782/klj/2023.1.12>. URL: <http://kyivchasprava.kneu.in.ua/index.php/kyivchasprava/article/view/256/243> (дата звернення 10.02.2024).
5. Журавка О. С., Босак І. Л., Кубах Т. Г., Мордань Є. Ю. Аналіз та прогнозування розвитку ринку добровільного медичного страхування в Україні. *Вісник СумДУ. Серія «Економіка»*. 2022. № 2. С. 50–58. URL: https://visnyk.fem.sumdu.edu.ua/issues/2_2022/5.pdf (дата звернення 10.02.2024).
6. Сова О.Ю. Сучасний стан та перспективи розвитку медичного страхування в Україні. *Вчені записки Університету «КРОК»*. 2018. Випуск 49. С. 80-92. URL: <https://snku.krok.edu.ua/index.php/vcheni-zapiski-universitetu-krok/article/view/37/32> (дата звернення 25.02.2024).
7. Федорович І. М. Теоретичні та практичні засади реалізації медичного страхування в Україні. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2017. Вип. 23(2). С. 76–80. URL: [http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=Nvmgu_eim_2017_23\(2\)_19](http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=Nvmgu_eim_2017_23(2)_19) (дата звернення 25.02.2024).
8. Борисюк О. В. Розвиток медичного страхування в Україні із використанням зарубіжного досвіду. *Регіональна економіка та управління*. 2020. № 1(27). С. 45–50. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/326327494.pdf> (дата звернення 25.02.2024).

9. Дорожня карта впровадження медичного страхування: затверджено Наказом Міністерства охорони здоров'я України від 25.08.2023 № 1530. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1530282-23#n10> (дата звернення 25.02.2024).
10. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80/conv#Text> (дата звернення 26.02.2024).
11. Які медичні послуги можуть бути платними для пацієнта? Роз'яснення НСЗУ 27.11.21. URL: <https://uoz.mkcrada.gov.ua/people/reforms/431-yaki-medichni-poslugi-mozhut-buti-platnimi-dlya-patsienta-roz-yasnennya-nszu-27-11-21> (дата звернення 26.02.2024).
12. Про затвердження переліку платних послуг, які надаються в державних і комунальних закладах охорони здоров'я та вищих медичних навчальних закладах: Постанова Кабінету Міністрів України від 17.09.1996 № 1138. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1138-96-%D0%BF#Text> (дата звернення 26.02.2024).
13. Про фінансові послуги та фінансові компанії: Закон України від 14.12.2021 № 1953-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1953-20#Text> (дата звернення 27.02.2024).
14. Положення про характеристики та класифікаційні ознаки класів страхування, особливості здійснення діяльності зі страхування та укладання договорів за класами страхування: затверджене постановою Правління НБУ від 25 грудня 2023 року №182. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0182500-23#Text> (дата звернення 27.02.2024).
15. Положення про вимоги до системи управління страховика: затверджене постановою Правління НБУ від 27 грудня 2023 року №194. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0194500-23#Text> (дата звернення 27.02.2024).
16. Положення про авторизацію осіб, які мають право здійснювати актуарну діяльність у сфері страхування, та осіб, які можуть виконувати обов'язки відповідального актуарія: затверджене постановою Правління НБУ від 25.12.2023 №187. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0187500-23#Text> (дата звернення 27.02.2024).
17. Положення про порядок та умови укладення договору страхування відповідальності суб'єкта аудиторської діяльності перед третіми особами: затверджене постановою Правління НБУ від 20 грудня 2023 року №168. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0168500-23#Text> (дата звернення 27.02.2024).
18. Положення про добровільний вихід з ринку страховика та передачу страховиком страхового портфеля: затверджене постановою Правління НБУ від 25 грудня 2023 року №184. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0184500-23#Text> (дата звернення 27.02.2024).
19. 40% страхових компаній не відповідають новим вимогам НБУ: отримують півроку на виправлення. 22 грудня 2023. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2023/12/22/708024/> (дата звернення 27.02.2024).
20. Що змінилось на українському ринку страхування з 2024 року: детальний огляд. 10 Січня 2024. URL: <https://ua.news.ua/money/shho-zminylos-na-ukrayinskomu-rynku-strahuvannya-z-2024-roku-detalnyj-oglyad> (дата звернення 27.02.2024).
21. Специфіка просування страхової компанії: 5 порад і 2 кейси. Elit-Web. 24-08-2022. URL: <https://it-rating.ua/spetsifika-prosuvannya-strahovoi-kompanii-5-porad-i-2-keysi> (дата звернення 27.02.2024).
22. Знай Свої Права. Інформаційна кампанія. URL: <https://promo.bank.gov.ua/know-your-rights/#section-22> (дата звернення 27.02.2024).
23. Кубраков О. Презентовано оновлений звіт про потребу відновлення України. 24 березня 2023. URL: <https://mtu.gov.ua/news/34139.html> (дата звернення 28.02.2024).
24. Перспективні галузі економіки, прогнози розвитку після війни. 26 січ 2024 р. команда YC.Market. URL: <https://blog.youcontrol.market/pierspektivni-ghaluzi-iekonomiki-proghnozi-rozvitku-pislia-viini/> (дата звернення 09.03.2024).
25. В Україні розробляється лише третина родовищ корисних копалин – Прем'єр. 06.11.2020. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3131049-v-ukraini-rozroblaetsa-lise-tretina-rodovis-korisnih-kopalin-premer.html> (дата звернення 09.03.2024).
26. Власюк В. Як не повторити помилок минулого і збудувати технологічну, конкурентоздатну економіку. 17 травня 2022. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/05/17/687120/> (дата звернення 09.03.2024).
27. Шевченко А. Стан та перспективи розвитку промислового перероблення сировинних ресурсів в Україні. 24.07.2023. URL: <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/stan-ta-perspektyvy-rozvytku-promyslovoho-pereroblennya-syrovynnykh> (дата звернення 09.03.2024).

References

1. Krynychko, L., Motailo, O. (2021). Novi pidkhody do finansuvannya systemy okhorony zdorovia [New approaches to financing the health care system]. *Aspekty publichnoho upravlinnia*, vol. 9, no. 2, pp. 86–100. DOI: <https://doi.org/10.15421/152122> (accessed February 4, 2024).
2. Havrychenko, D. H., Kozryieva, O. V., Popova, T. O., Serhiienko, L. V. (2022). Mekhanizm finansuvannya okhorony zdorovia Ukrainy v umovakh transformatsii [The financing mechanism of health care of Ukraine in the conditions of transformations]. *Finansovo-kredytna diialnist: problemy teorii i praktyky*, no. 1 (42), pp. 125–133. Available at: <https://fkd.net.ua/index.php/fkd/article/view/3674/3467> (accessed February 4, 2024).
3. Barannyk, L. B., Salnykova, T.V. (2022). Medychne strakhuvannya u reformuvanni systemy okhorony zdorovia Ukrainy [Medical insurance in reforming the healthcare system of Ukraine]. *Ekonomika ta suspilstvo. Finansy*,

- bankivska sprava ta strakhuvannia*, Issue 46. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-46-47>. Available at: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2072/2000> (accessed February 4, 2024).
4. Rossylina, O. V., Holovachova, A. S. (2023). Osoblyvosti medychnoho strakhuvannia v umovakh rozvytku personalizovanoi medytsyny [Peculiarities of health insurance in the context of the development of personalized medicine]. *Kyivskiy chasopys prava*, no. 1, pp. 79–85. DOI <https://doi.org/10.32782/klj/2023.1.12>. Available at: <http://kyivchasprava.kneu.in.ua/index.php/kyivchasprava/article/view/256/243> (accessed February 10, 2024).
 5. Zhuravka, O. S., Bosak, I. L., Kubakh, T. H., Mordan, Ye. Yu. (2022). Analiz ta prohozuvannia rozvytku rynku dobrovolnoho medychnoho strakhuvannia v Ukraini [Analysis and forecasting of the development of the voluntary health insurance market in Ukraine]. *Visnyk SumDU. Seriya «Ekonomika»*, no. 2, pp. 50–58. Available at: https://visnyk.fem.sumdu.edu.ua/issues/2_2022/5.pdf (accessed February 10, 2024).
 6. Sova, O. Iu. (2018). Suchasnyi stan ta perspektyvy rozvytku medychnoho strakhuvannia v Ukraini [The current state and prospects for the development of medical insurance in Ukraine]. *Vcheni zapysky Universytetu «KROK»*, Issue 49, pp. 80-92. Available at: <https://snku.krok.edu.ua/index.php/vcheni-zapysky-universytetu-krok/article/view/37/32> (accessed February 25, 2024).
 7. Fedorovych, I. M. (2017). Teoretychni ta praktychni zasady realizatsii medychnoho strakhuvannia v Ukraini [Theoretical and practical principles of implementation of medical insurance in Ukraine]. *Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu*, Issue 23(2), pp. 76–80. Available at: [http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILE=&2_S21STR=Nvmgu_eim_2017_23\(2\)_19](http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILE=&2_S21STR=Nvmgu_eim_2017_23(2)_19) (accessed February 25, 2024).
 8. Borysiuk, O. V. (2020). Rozvytok medychnoho strakhuvannia v Ukraini iz vykorystanniam zarubizhnoho dosvidu [Development of medical insurance in Ukraine using foreign experience]. *Rehionalna ekonomika ta upravlinnia*, no. 1(27), pp. 45-50. Available at: <https://core.ac.uk/download/pdf/326327494.pdf> (accessed February 25, 2024).
 9. Roadmap for the implementation of health insurance: approved by the Order of the Ministry of Health of Ukraine. № 1530 (2023, August 25). Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1530282-23#n10> (accessed February 25, 2024).
 10. Constitution of Ukraine: Law of Ukraine. № 254к/96-ВР (1996, June 28). Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80/conv#Text> (accessed February 26, 2024).
 11. What medical services can be paid for by the patient? Clarification of NSHU. Available at: <https://uoz.mkrada.gov.ua/people/reforms/431-yaki-medichni-poslugi-mozhut-buti-platnimi-dlya-patsienta-roz-yasnennya-nszu-27-11-21> (accessed February 26, 2024).
 12. On approval of the list of paid services provided in state and communal health care institutions and higher medical educational institutions: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine. № 1138 (1996, September 17). Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1138-96-%D0%BF#Text> (accessed February 26, 2024).
 13. On financial services and financial companies: Law of Ukraine. № 1953-IX (2021, December 14). Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1953-20#Text> (accessed February 27, 2024).
 14. Regulations on the characteristics and classification features of insurance classes, specifics of insurance activities and conclusion of contracts by insurance classes: approved by resolution of the Board of the NBU. №182 (2023, December 25). Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0182500-23#Text> (accessed February 27, 2024).
 15. Regulations on requirements for the insurer's management system: approved by a resolution of the Board of the NBU. №194 (2023, December 27). Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0194500-23#Text> (accessed February 27, 2024).
 16. Regulations on the authorization of persons who have the right to carry out actuarial activities in the field of insurance and persons who can perform the duties of a responsible actuary: approved by a resolution of the Board of the NBU. №187 (2023, December 25). Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0187500-23#Text> (accessed February 27, 2024).
 17. Regulations on the procedure and conditions for concluding a third-party liability insurance contract for the subject of audit activity: approved by a resolution of the Board of the NBU. №168 (2023, December 20). Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0168500-23#Text> (accessed February 27, 2024).
 18. Regulations on the insurer's voluntary exit from the market and the insurer's transfer of the insurance portfolio: approved by a resolution of the Board of the NBU. №184 (2023, December 25). Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0184500-23#Text> (accessed February 27, 2024).
 19. 40% of insurance companies do not meet the new requirements of the NBU: they will receive six months for correction. Available at: <https://www.epravda.com.ua/news/2023/12/22/708024/> (accessed February 27, 2024).
 20. What has changed in the Ukrainian insurance market since 2024: a detailed overview. Available at: <https://ua.news.ua/money/shho-zminylos-na-ukrayinskomu-ryнку-strahuvannya-z-2024-roku-detalnyj-oglyad> (accessed February 27, 2024).
 21. Specifics of insurance company promotion: 5 tips and 2 times. Lite-Web. Available at: <https://it-rating.ua/spetsifika-prosuвання-strahovoi-kompanii-5-porad-i-2-keysi> (accessed February 27, 2024).
 22. Know Your Rights. Information campaign. Available at: <https://promo.bank.gov.ua/know-your-rights/#section-22> (accessed February 27, 2024).
 23. Kubrakov, O. (2023). Prezentovano onovlenyi zvit pro potrebu vidnovlennia Ukrainy [An updated report on the need to restore Ukraine was presented]. Available at: <https://mtu.gov.ua/news/34139.html> (accessed February 28, 2024).

24. Prospective sectors of the economy, post-war development forecasts. Available at: <https://blog.youcontrol.market/pierspektivni-ghaluzi-iekonomiki-proghnozi-rozvitku-pislia-viini/> (accessed March 9, 2024).
25. Only a third of mineral deposits are developed in Ukraine – Premier. Available at: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3131049-v-ukraini-rozroblaetsa-lise-tretina-rodovis-korisnih-kopalin-premer.html> (accessed March 9, 2024).
26. Vlasiuk, V. (2022). Yak ne povtoryty pomylok mynuloho i zbuduvaty tekhnolohichnu, konkurentozdatnu ekonomiku [How not to repeat the mistakes of the past and build a technological, competitive economy]. Available at: <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/05/17/687120/> (accessed March 9, 2024).
27. Shevchenko, A. (2023). Stan ta perspektyvy rozvytku promysloвого pereroblennia syrovynnykh resursiv v Ukraini [State and prospects of development of industrial processing of raw materials in Ukraine]. Available at: <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/stan-ta-perspektyvy-rozvytku-promysloвого-pereroblennya-syrovynnykh> (accessed March 9, 2024).

Стаття надійшла до редакції 10.03.2024 р.
